

Кишкань О.В.

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к. псих. н., доц. Пасічніченко А.В.

ІНТЕРАКТИВНИЙ ТЕАТР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СПІЛКУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається вплив інтерактивного театру на розвиток спілкування у дітей дошкільного віку. Визначається зміст поняття «спілкування», його структура, види. Розкривається специфіка організації інтерактивного театру в роботі з дітьми дошкільного віку.

Постановка проблеми. Дошкільне дитинство – важливий період психічного розвитку. Рушійними силами розвитку психіки дошкільника є протиріччя, які виникають у зв'язку з розвитком його потреб. Одна з найважливіших із них – потреба в спілкуванні. Поза спілкуванням неможливе формування специфічно людських психічних функцій, особистісне становлення. Спілкування – це важлива складова життя дитини і від того, наскільки вона опанує способи спілкування, буде залежати її успішність у процесі дорослішання. Провідним засобом спілкування у дошкільників є мова.

Результати досліджень показують, що у спілкуванні з ровесниками вона вчиться жити в колективі, у неї складаються можливості налагоджувати контакти з рівними їй людьми і будувати з ними взаємини на рівних. Спілкування у цій сфері дозволяє їй подолати замкнутість соціального (сімейного) світу і пов'язаний з ним егоцентризм. У процесі формування у дитини уявлень про свої можливості досвід її спілкування з ровесниками є для неї, у першу чергу, контекстом для порівняння «подібними собі істотами» та основою для набуття основних навичок колективного життя; є засобом обміну оцінними механізмами, завдяки яким вона отримує можливість бачити себе очима своїх ровесників [8, с.222].

Аналіз останніх досліджень. Проблемі розвитку спілкування у психолого-педагогічній літературі приділяється чимало уваги. Різноманітні аспекти спілкування стали предметом багатьох наукових досліджень (О. Запорожець, О. Киричук, О. Лентьєв, М. Лісіна, С. Максименко, Л. Орбан-Лемрик, Р. Смирнова, Р. Терещук та ін.)

Мета статті: проаналізувати особливості використання інтерактивного театру як засобу розвитку спілкування у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Спілкування є багатоплановим процесом встановлення і розвитку контактів між людьми, який передбачає обмін інформацією, певну тактику і стратегію взаємодії

сприймання і розуміння суб'єктами спілкування один одного. Саме в спілкуванні, і, перш за все в безпосередньому спілкуванні зі значущими іншими (батьками, педагогами, однолітками і т.д.) відбувається становлення людської особистості. [1, с.8].

Л. Орбан-Лембрик вважає, що спілкування – це весь спектр зв'язків і взаємодії людей у процесі духовного і матеріального виробництва, спосіб формування, розвитку, реалізації та регуляції соціальних відносин і психологічних особливостей окремої людини, що здійснюється через безпосередні чи опосередковані контакти, в які вступають особистості й групи [7, с.328].

Існує безліч підходів щодо структури спілкування. У своїх наукових дослідженнях Я. Коломинський і М. Обозов виділяють три складові спілкування: когнітивну (пізнавальну), афективну (емоційну) і конантивну (поведінкову) [7, с.377]. Г. Андрєєва пропонує характеризувати структуру спілкування через виділення в ньому трьох взаємопов'язаних сторін: комунікативної, інтерактивної і перцептивної [1, с.63].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми спілкування вказує на велику кількість різних видів спілкування в залежності від критеріїв. Так, розглядаючи спілкування з точки зору його соціально-культурницької здатності можна виокремити такі його види як міжособистісне і рольове спілкування. У соціальній психології виділяють ритуальне, монологічне і діалогічне спілкування. За результативністю спільної взаємодії та досягнутим ефектом існує [9, с.341]: необхідне, бажане, нейтральне, небажане.

Спілкування і спільна діяльність дошкільників у групі ровесників – важливі джерела формування їхнього позитивного емоційного ставлення один до одного. Спрямованість переживань дитини на саму себе чи на іншого зумовлює її ставлення до ровесника, вносить у нього відчуження або гуманність. Разом з тим характер емоційного ставлення до партнера визначається всією сукупністю особистісних якостей, рівнем домагань, самооцінкою, очікуваною оцінкою себе з боку ровесників і т.ін. [1, с.10].

З метою стимулювання спілкування дітей використовуються виховні і психологічні засоби, такі як: ігри, бесіди, сюжетно-рольові ігри, інтерактивний театр та ін.

Інтерактивний театр – це гра за змістом художнього твору, яка передбачає активне втручання дітей у зміст твору та спирається на творчу уяву та сформовані етичні уявлення, передбачає обов'язкову (визначену дорослим або придуману дітьми) зміну характеру персонажів та подій самого твору [9].

Інтерактивний театр має таку послідовність виконання [4]. Увазі глядачів пропонується 15-20 хвилинна інсценізація, що закінчується стоп-кадром. Фінальна сцена не завершена, глядачам пропонується прогнозувати подальший розвиток подій.

Основними завданнями інтерактивного театру є ознайомлення дитини з різними видами мистецтва (театр, танець, музика); розвиток навиків мовлення; навчання реалізовувати слова у дії; використання всіх своїх творчих можливостей; навчання спілкуватися з однолітками, взаємодіяти в команді; розвиток здібностей до співчуття, вміння зрозуміти іншу людину, розділити з нею радість, переживання [10, с.6].

У театралізованій діяльності одночасно вирішуються навчальні й виховні завдання з розвитку зв'язної мови, прищеплення почуття краси, позитивних моральних й художньо-естетичних цінностей тощо. Вона спонукає дітей вступати в мовну взаємодію (діалог), привертає увагу до партнера, його зовнішнього вигляду, голосу, характеру зображуваного їм персонажа, вчить розвивати сюжет [5, с.148].

Під час роботи над виразністю слів персонажів, активізується словник дитини, вдосконалюється звукова культура мовлення, інтонація. Виконуючи роль, дитина зрозуміло, чітко промовляє текст, оволодіває літературною мовою. У неї покращується діалогічне мовлення, його граматична будова [4, с. 64].

Емоційні контакти між дітьми, налагодження особистісного спілкування забезпечується, насамперед, через використання несловесних засобів: поглядів, міміки, жестів, поз, предметних дій. Дитина може долучитися до спільної творчості використовуючи будь-які доступні їй засоби: і мовні, і невербальні – немовні. Співвіднесення слова й виразного руху організує структуру дитячих висловлювань, спонукає до творчої діяльності [5, с.151].

Інтерактивний театр емоційно розкріпачує дітей, розвиває їх уяву і фантазію, сприяє розвитку комунікативних умінь [3]. Театралізована діяльність є найприроднішим видом дитячої творчості, оскільки саме інтерактивні методи спілкування дозволяють пов'язати художню творчість з особистими переживаннями, життєво важливі моральні проблеми з набуттям умінь їх правильного вирішення. Участь у роботі інтерактивного театру може сприяти формуванню ціннісних орієнтацій дошкільників, набуттю ними вмінь соціальної взаємодії, розвитку таких якостей, як працелюбність, чуйність, щирість, справедливість, чесність, відповідальність, доброта, прагнення до самовдосконалення, товариськість.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, інтерактивний театр – це новий сучасний засіб розвитку спілкування, який допомагає його формувати та розвивати. Його особливістю є доступність кожній людині, адже таку виставу може організувати будь-який бажаючий. У такому театрі задіяно багато осіб, що сприяє розвитку спілкування дитини дошкільного віку. Він емоційно розкріпачує дітей, розвиває їх уяву і фантазію, сприяє розвитку комунікативних умінь.

Список використаних джерел

1. Атаманчук Н., Пасічніченко А. Спілкування як умова розвитку самосвідомості дітей дошкільного віку. Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2016. Вип. 9. С.8-12.
2. Андрєєва Г.М. Соціальна психологія. М.: Аспект Пресс, 2001. 290 с.
3. Вистави для малят/ авт.-упоряд. Г.В. Заренок. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 80 с.
4. Зелінська К.О. Роль елементів театральної діяльності у подоланні комунікативної дезадаптації молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. №16. С. 62–65
5. Куркіна С.В. Гра як необхідна складова виховання дитини дошкільного віку. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. 2014. Випуск 133 (1). С.144-154.
6. Макаренко Л.В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. Київ: Шк. світ, 2008. 128 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Київ: Либідь, 2004. 568 с.
8. Пасічніченко А.В. Дитяче співтовариство як фактор соціалізації дошкільника. Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (м. Полтава, 23 березня 2017 р.). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. С.218-222. URL: <http://dspase.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7803>
9. Сергієнко І.М. Методика соціально-психологічних театрів. Черкаси: Escape, 2002. 40 с.
10. Сергиенко И.М. Роли, которые мы выбираем. В помощь руководителю психологического театра. Черкасы: Эскейп, 2003. 52 с.

УДК 373.2.091.33-027.22:796

Ковалевська Н. В.,
Пасічніченко А. В.

Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗВИВАЛЬНОГО ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗДО

У статті проаналізовано сутність понять «освітнє середовище», «розвивальне середовище», «освітньо-розвивальне середовище», «сучасний іграшковий матеріал». Авторами розглянуто особливості організації предметно-ігрового простору в умовах сучасного ДНЗ, визначено характеристики потенціалу розвивального середовища, проаналізовано правила підбору іграшкового матеріалу та вимоги до нього.

Ключові слова: освітнє середовище, розвивальне середовище предметно-ігрове середовище, іграшка, іграшковий матеріал, діти дошкільного віку, заклад дошкільної освіти.